

position paper Burgerinitiatief Ons Geld* – Rondetafelgesprek Geldstelsel d.d. 14 oktober 2015

Ons geldstelsel wordt gedomineerd door commerciële banken. Zij maken en vernietigen geld. Zij beheersen de maatschappelijke geldhoeveelheid en hebben zodoende grote invloed op de maatschappij. Ze exploiteren deze invloed voor hun eigen gewin en dat van hun relaties.

De monetaire dominantie van banken hangt samen met de enorme groei van giraal geld in de afgelopen 50 jaren. Giraal geld heeft andere geldmiddelen zoals chartaal geld (munten en bankbiljetten) grotendeels verdrongen. Giraal geld wordt door banken gecreëerd en toebedeeld in het proces van kredietverlening. In het vigerend geldstelsel hebben commerciële banken de geldpers in handen. Daarover wordt geen enkele maatschappelijke verantwoording afgelegd.

Juridische kaders

De wetgever heeft deze ontwikkeling in belangrijke mate veronachtzaamd. Voor giraal geld ontbreken elementaire juridische kaders. Dit 'laissez faire' heeft zeer onwenselijke maatschappelijke gevolgen. De geldomloop is ten prooi gevallen aan commerciële exploitatie en aan verstrengeling van belangen en machten. Dat staat op gespannen voet met het maatschappelijk belang van de geldomloop.

Verlening van een bankvergunning is de facto verlening van een privilege om geld te scheppen. Merkwaardig is echter dat de bankvergunning noch de wettelijke basis daarvan, dit met zoveel woorden vermeldt en reguleert. Het privilege van girale geldschepping wordt zonder tegenprestatie vergeven. Het wordt evenmin omgeven door regels die borgen dat er op een maatschappelijk verantwoorde, transparante en afrekenbare wijze mee wordt omgegaan.

Particulier opportunisme

Commerciële geldschepping heeft financiële markten de afgelopen decennia buitensporig doen opzwellen. Tegelijkertijd is geld vaak schaars of geheel afwezig daar waar het nodig is voor het algemeen welzijn en de reële economie. Geld is duur of onbereikbaar voor wie het echt nodig heeft. Voor rijken is het goedkoop en onbegrensd beschikbaar. Het huidige geldstelsel schiet te kort in dienstbaarheid aan de maatschappij. Het verstoort de markt. Het blijkt onbestuurbaar en leidt tot instabiliteit en ongelijkheid. Dit ondermijnt de samenleving en de democratie.

Maatschappelijke geldhoeveelheid

Wij menen dat de overheid, en niet banken, verantwoordelijk behoort te zijn voor de maatschappelijke geldhoeveelheid. Banken moeten bankieren. Dat wil zeggen: zorgen voor betalingsverkeer en kredietverlening, als intermediair, dus met bestaand geld. Het past niet hen de geldpers te laten exploiteren, zoals nu wel het geval is. Dat zorgt inherent voor ongelijkheid en instabiliteit. Een overheid die de geldpers aan anderen uit handen geeft wordt zelf schuldenaar. Ze betaalt rente over het geld dat de maatschappij eenvoudigweg nodig heeft om te kunnen functioneren. Ons geld wordt 'gehuurd' van de banken. Dat is fout en onnodig. De overheid moet zorgen dat er voldoende geld in omloop is zodat ieder op behoorlijke wijze en zonder structurele afhankelijkheid van bankkrediet, in zijn levens- en ontwikkelingsbehoeften kan voorzien.

Heersend is de opinie dat 'de geldpers' niet in handen moet zijn van politici. Deze zouden hem kunnen aanwenden voor hun eigen politieke belangen. Wij onderschrijven deze visie. Wij menen echter dat de geldpers net zo min in handen hoort van commerciële banken die hem aanwenden voor hun eigen gewin en dat van hun goede relaties. In onze ogen behoort de geldpers niet commercieel noch politiek te worden geëxploiteerd. Ze hoort dienstbaar te zijn aan het algemeen belang. Dit op een transparante

*Tekst en toelichting van Burgerinitiatief Ons Geld zijn op 21 april 2015 met meer dan 100.000 steunbetuigingen bij de Tweede Kamer ingediend, en beschikbaar via <http://onsgeld.nu/burgerinitiatief.pdf>. Het initiatief leidde inmiddels tot een polemiek met Rabobank. Onze bijdrage hieraan is beschikbaar via: <http://onsgeld.nu/rabobank-response.pdf>.

en verantwoorde wijze. De zorg voor de maatschappelijke geldhoeveelheid zou een functie van de overheid moeten zijn; een 'vierde macht', onafhankelijk van de politiek zoals ook de rechterlijke macht dat is, en belast met direct kwantitatief monetair beheer, waarover het verantwoording aflegt.

Beginselen voor een goed geldstelsel

Met dit burgerinitiatief doen wij concrete aanbevelingen ter verbetering van het geldstelsel. Deze culminerend in een vijftal beginselen dat voor het geldstelsel zou moeten gelden. Deze luiden als volgt. (I) Geldschepping dient louter te geschieden vanuit het algemeen belang. (II) De macht tot geldschepping en de macht tot initiële toedeling van dat geld dienen te worden gescheiden. (III) Het voordeel uit geldschepping en uit initiële toedeling van dat geld dient geheel ten goede te komen aan het algemeen belang. (IV) De instelling die bevoegd is tot geldschepping dient geen enkel direct of indirect commercieel belang te hebben bij de schepping noch bij de toedeling van het door haar geschapen geld. (V) Het commerciële bankbedrijf en de geldomloop dienen te worden ontvlochten.

Een dienstbaar geldstelsel

De vrees voor een computer die de mensheid overheerst is al werkelijkheid geworden in een geldstelsel dat de maatschappij beheerst, en zelf niet te beheersen lijkt. Dit probleem is echter goed oplosbaar door het geldstelsel anders te organiseren. Als wetgever bent u verantwoordelijk voor de regeling van het geldstelsel (art. 106 Gw). Het is aan u deze 'herprogrammering' te entameren. Het bankwezen zal dit niet uit zichzelf doen. Ook van de centrale bank valt hier geen soelaas te verwachten. Zij is kredietinstelling en clearinghouse voor haar klanten, de commerciële banken. Zij behoort tot het stelsel dat herziening behoeft. Rijksaandeelhouderschap maakt dat niet anders.

Willen wij dat geld dienstbaar wordt aan de mens, in plaats van andersom, dan moeten we de regels veranderen. De politiek, een land, een overheid en een Europese gemeenschap kan veel meer dan ze nu bereikt, als ze het ultieme maatschappelijke machtsmiddel, geld, dienstbaar maakt aan het algemeen belang, in plaats van heersend en gestuurd vanuit particuliere belangen.

Monetaire verantwoordelijkheid

De 'monetaire macht' als functie van het democratisch bestel, behoort transparant te zijn. Over haar uitoefening dient maatschappelijke verantwoording te worden afgelegd. Ze dient bewust en bekwaam en onder het toezien oog van allen te worden uitgeoefend. Als u als wetgever deze stap zou zetten, zou dat historisch zijn.

Niet eerder namelijk was de monetaire macht geheel transparant, verantwoord en dienstbaar aan het algemeen belang. Deze elementaire macht is altijd speelbal geweest van machthebbers, die er hun voordeel mee deden, waren het prinsen, koningen of bankiers, zonder er de door ons gewenste maatschappelijke verantwoording over af te leggen. Het zou een stap zijn zonder precedent. Een volwassenwording van de democratie, die zich met deze stap bevoegd en bekwaam acht het werkelijke machts wiel in de samenleving, het geld, onder haar hoede te nemen. Dit is waar wij u toe oproepen, met burgerinitiatief Ons Geld.

De Verleiders: Pierre Bokma, Victor Löw, Leopold Witte, George van Houts en Tom de Ket & Stichting Ons Geld: Luuk de Waal Malefijt, Martijn Jeroen van der Linden en Edgar Wortmann.